

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Система адміністрування податків в Україні

Студента 2 курсу, 1м групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та
страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»

Демчука
Олександра
Миколайовича

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Маркуц Юлія
Ігорівна

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор

Макогон
Валентина
Дмитрівна

Завідувач кафедри фінансів,
заслужений діяч науки і техніки України
д.е.н., професор

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ	6
1.1. Сутність та особливості функціонування та системи адміністрування податків	6
1.2. Принципи, функції та методи системи адміністрування податків	10
Висновок до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ	15
2.1. Тенденції формування податкових надходжень до бюджету	15
2.2. Аналіз діючої системи адміністрування податків	21
Висновок до розділу 2	25
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ	26
3.1. Пріоритети адміністрування податків в Україні	26
3.2. Удосконалення механізму адміністрування податків	32
Висновок до розділу 3	42
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

У сучасних умовах податки є джерелом поповнення бюджетів та дієвим інструментом фінансового регулювання економіки. Динамічні зміни, нестабільність економічної ситуації та низька податкова дисципліна в Україні визначають необхідність створення дієвої системи адміністрування податків, яка б виконувала важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності держави та досягненні соціального добробуту громадян.

Податкове адміністрування як особливий управлінський процес функціонує в системі певних суспільних відносин. З урахуванням сучасних умов функціонування національної економіки, актуальним є формування та реалізація процесу адміністрування податків, що сприятиме прискоренню економічного зростання, розвитку повноцінних учасників ринку та скороченню дефіциту бюджету. У цьому напрямку важливим є дослідження діючої системи адміністрування податків в Україні та розробка напрямів її удосконалення.

Процеси організації адміністрування податків досліджували провідні українські вчені, зокрема В. Андрущенко, О. Данілов, О. Василик, Ю. Маркуц, І. Запатріна, Т. Канєва, М. КармінськаБелоброва, Л. Лисяк, А. Крисоватий, І. Луніна, І. Лютий, М. Пасічний, В. Федосов, С. Юрій, І. Чугунов та ін.

Метою написання роботи є обґрунтування теоретичних аспектів та розробка практичних рекомендацій з удосконалення системи адміністрування податків в Україні.

Виходячи з поставленої мети, в роботі необхідно вирішити наступні завдання:

1. Розкрити сутність та особливості функціонування системи адміністрування податків.

2. Визначити принципи, функції та методи системи адміністрування податків.
3. Дослідити тенденції формування податкових надходжень до бюджету.
4. Провести аналіз діючої системи адміністрування податків.
5. Обґрунтувати пріоритети адміністрування податків в Україні.
6. Розробити напрями удосконалення механізму адміністрування податків.

Об'єктом дослідження виступає система адміністрування податків в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти функціонування системи адміністрування податків в Україні.

Методи дослідження. Для проведення комплексного та системного дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, серед яких: методи аналізу, синтезу та наукового абстрагування (при дослідженні сутності та поняття системи адміністрування податків, розгляді зарубіжного досвіду адміністрування податків), історичний метод (для вивчення розвитку та змін в системі адміністрування податків в Україні), метод узагальнення (для виявлення сучасних проблем української системи адміністрування податків), економіко-математичні та статистичні методи (при проведенні дослідження стану складових елементів та результативності системи адміністрування податків в Україні, а також при прогнозуванні результатів реформування та вдосконалення системи адміністрування податків).

Інформаційна база дослідження сформована з наукових праць вітчизняних та закордонних учених-економістів у сфері оподаткування та фінансів, законодавчих та нормативних актів України, фактичних даних Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, Міністерства фінансів України та Державної казначейської служби

України, що відображають макроекономічні показники України та податкові надходження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ.

1.1. Сутність та особливості функціонування та системи адміністрування податків

Податкові надходження посідають центральне місце у системі доходів держави. Безпосередньо за їхньою допомогою досягається мобілізація основної частки фінансових ресурсів держави при формуванні бюджетних і позабюджетних фондів, що необхідні для фінансового забезпечення виконання державою покладених функцій. Отже, підвищення ефективності податкового адміністрування та покращення податкової роботи спрямовані на досягнення максимального поповнення бюджету [17, с. 58–66.]

Погоджуючись з позицією О.О.Ковалю, слід зазначити, що рівень «податкових» надходжень залежить не тільки від того, які податки, збори та інші обов'язкові платежі передбачені чинним податковим законодавством, яка їх ставка, а й у більшій мірі від ефективності механізму їх справляння [19, с. 160].

Створення ефективної системи адміністрування податків посідає провідне місце серед численних економічних завдань, в яких зацікавлені як держава, так і платники податків. Процес адміністрування податків є досить складним та багатограним, без нього неможливе повноцінне функціонування та розвиток держави.

Вітчизняні науковці у зміст адміністрування податків закладають [32, С. 133-135.]: такі аспекти: управлінська діяльність і властиві їй усі етапи управління, проте дане трактування сутності адміністрування потребує уточнення, які саме дії включає в себе адміністрування в розрізі функцій управління; правовідносини, які складаються у сфері здійснення уповноваженими державними органами заходів з погашення податкового боргу і передбачають застосування методів владно-примусового характеру до платників податків; принципи ефективного управління податковою системою за даних соціально-економічних умов і суспільно-політичних обставин.

У табл. 1.1. узагальнено трактування різних науковців щодо розкриття сутності «адміністрування податків»

Таблиця 1.1

Сучасні підходи до розкриття сутності «адміністрування податків»

№	Автор	Розкриття змісту
1	2	3
1	В.Л. Андрущенко [4, С.28-31]	Основна функція управління, яка включає в себе планування, організацію, керівництво, облік і контроль
	Садеков А. А. [41, с. 115]	Форма комплексної системної організації процесів податкового регулювання, контролю і стягнення податків, засновану на поєднанні владно-імперативних методів податкових органів і стимулюванні самоініціативи платників податків
2	О. М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова [5, с. 29]	Сукупність норм (правил), методів, засобів і дій, за допомогою яких спеціально уповноважені органи держави здійснюють управлінську діяльність у податковій сфері, спрямовану на контроль за дотриманням законодавства про податки та збори (обов'язкові платежі), за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю внесення у відповідні бюджети податків і зборів, а у випадках, передбачених законами України, – за правильністю нарахування, повнотою та своєчасністю надходжень у відповідний бюджет
	В. В. Барабанова [6]	Управлінська діяльність публічно-правового характеру податкових і митних органів, та також суб'єктів господарювання щодо формування державних доходів з метою реалізації положень податкового кодексу
	Ю.Б. Іванов [15, с. 11]	У широкому плані під адмініструванням податків і зборів (обов'язкових платежів) розуміється процедура реалізації прав і обов'язків суб'єктів оподаткування стосовно погашення податкових зобов'язань. У вузькому розумінні – це комплекс дій адміністративного характеру, що здійснюється контролюючими органами для забезпечення справляння податків і зборів.
	В. М. Мельник [26, с. 14]	Управлінська діяльність органів державної виконавчої влади, яка пов'язана з організацією процесу оподаткування, засновується на державних законодавчих і нормативних актах та використовує соціально зумовлені і сприйняті правила
	А. І. Крисоватий [21, с.42]	Сукупність взаємопов'язаних управлінських процедур, операцій та функцій прикладного характеру, які виконують органи виконавчої влади в безперервному циклічному процесі реалізації податкової політики держави з метою забезпечення мобілізації податків і податкових платежів до централізованих фондів грошових коштів держави та органів місцевого самоврядування.
	Р. Ю. Паславська [31, с. 11]	Діяльність уповноважених органів управління, яка спрямована, в першу чергу, на забезпечення і реалізацію контролю за дотриманням податкового законодавства усіма учасниками податкових відносин
	А. О. Селіванов [42, с. 35]	Правовідносини, що складаються у сфері здійснення уповноваженими державними органами заходів з погашення

		податкового боргу і передбачають застосування методів владно-примусового характеру до платників податків
I. Таранов [53, с. 221]		Сукупність методів, прийомів і засобів інформаційного забезпечення, за допомогою яких органи державної влади та управління спрямовують податковий механізм у визначеному законодавством напрямі та координують податкову діяльність за відчутних змін в економіці та політиці
Податковий Кодекс України [35]		Сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом

Поняття «адміністрування податків» в останнє десятиліття набуває все більшої масштабності в науковому, діловому і політичному обігу. У сучасній наукових поглядах немає єдиного підходу до визначення поняття податкового адміністрування. Так, в одних джерелах під податковим адмініструванням розуміють основну функцію управління, що передбачає планування, організацію, облік, контроль, в інших - науку, яка передбачає розробку податкової політики та формулює принципи ефективного управління податковою системою в конкретних соціально-економічних умовах і суспільно-політичних обставинах, оцінює податкову систему за певними теоретичними критеріями.

Враховуючи такі трактування, доцільно зазначити, що удосконалення системи адміністрування податків має розпочинатися з налагодження партнерських взаємовідносин між суб'єктами даного процесу, що базується на якісно новому розумінні місця людини в державі.

Суб'єктами системи адміністрування податків є: держава, адміністративно-територіальні одиниці, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, громадяни, підприємці – фізичні особи.

Безпосередньо в адмініструванні податків в Україні задіяні органи Державної фіскальної служби. При цьому суб'єктами податкового

адміністрування можуть бути не лише державні органи, але й юридичні та фізичні особи, які у визначених законом випадках виступають податковими агентами, що забезпечують окремі процедури податкового адміністрування. Варто зазначити, що ефективність системи адміністрування залежить від оптимальності структури задіяних суб'єктів. Саме цей чинник справляє вирішальний вплив на швидкість прийняття рішень, їх адекватність конкретній ситуації та потребам, оперативність впровадження в практику діяльності, результативність дії, вартість обслуговування процесу тощо.

Об'єктом податкового адміністрування є податкові надходження до бюджетів усіх рівнів. Об'єкти адміністрування податків - те, на що спрямована діяльність фіскальних органів, тобто процес мобілізації податкових платежів у бюджет [22, С. 217-224].

В умовах фінансової нестабільності та низької податкової дисципліни значну роль відіграють особливості створення системи адміністрування податків, яка б задовольняла потреби соціально-економічного розвитку та стимулювала людей до своєчасної сплати податків в повному обсязі.

До основних елементів системи адміністрування податків науковці відносять такі [210, 22, 32]: організація податкових відносин; прогнозування та контроль податкових надходжень; гнучкість податкових відносин (встановлення податкових компромісів); консультативна робота (ведення роз'яснювальної роботи серед населення, надання податкових консультацій); податковий контроль (розробка заходів протидії ухилення від сплати податків); впровадження сучасних технологій адміністрування (спрощення податкової звітності, електронне звітування).

Ефективність функціонування системи адміністрування податків залежить від дієвості складових її механізму .

1.2. Принципи, функції та методи системи адміністрування податків

Система адміністрування податків, як і будь-який процес, опирається на три основні складові: принципи, у відповідності до яких він здійснюється; методи, з допомогою яких забезпечується реалізація вищевказаних принципів і, функції, які сприяють успішній його реалізації.

До першочергових принципів системи адміністрування податків можна віднести правила та положення, якими керуються органи державної фіскальної служби в певних економічних умовах. Вони ґрунтуються на принципах системи оподаткування, які були запропоновані ще Адамом Сміттом. Це такі принципи [9, С. 77–78].

- єдиноначальності – всі рішення підпорядковані конкретним вимогам керівника і виконуються до чітко сформульованих інструкцій;
- плановості – рішення керівництва щодо організації виробничого процесу повинні бути спланованими;
- економічності – реалізація та виконання прийнятих рішень повинні забезпечуватись мінімальним обсягом витрат;
- комплексності (узгодженості) – комплексний підхід до управління процесом адміністрування.

До сучасних принципів ефективного адміністрування податків в Україні доцільно відносити такі:

1. принцип стабільності податкового законодавства;
2. принцип чіткості, повноти й однозначності тлумачення правил оподаткування;
3. принцип справедливості, що поєднує принципи всезагальності та рівності платників податків перед законом;
4. принцип зручності сплати податку;
5. принцип гнучкості адміністрування податків відповідно до змін податкової політики;

6. принцип економічної ефективності;

7. принцип партнерства між державою в особі податкової служби та платниками податків.

Зазначені принципи можуть доповнюватися правилами щодо реалізації кожного окремого напрямку адміністрування податків, так званими спеціальними принципами. На думку Волощук Р.Є. [11, С. 34-43] принципами системи адміністрування податків мають бути:

– законності – процес справляння податків має ґрунтуватися лише на законодавчих та нормативних актах. Будь-які управлінські рішення (у тому числі рішення керівників будь-якого рівня) підпорядковуються конкретним вимогам законодавства та виконуються у його межах;

– систематичності та послідовності – усі дії з управління процесом оподаткування мають певну послідовність виконання; робота з адміністрування податків має систематичний характер та організовується за певними періодично повторюваними циклами;

– плановості – усі заходи, що стосуються процесу справляння податків, мають бути чітко спланованими;

– узгодження інтересів фіска та платників податків – через адміністрування податків має забезпечуватися нагляд за дотриманням податкового законодавства й акумуляція необхідних державі коштів за якомога менш обтяжливих для платників умов (не лише у фінансовому, а й у морально-психологічному аспектах). Слід забезпечити мінімальне втручання податкових адміністраторів у господарську діяльність платників податків;

– зручності – процес справляння податків має відбуватися швидко і просто як для адміністраторів, так і для платників податків;

– економічної ефективності – витрати на організацію процесу справляння податків повинні бути економічно обґрунтованими та мінімальними;

– превентивності – акцент в адміністративній роботі має спрямовуватися на заходи попереджувального характеру, що дасть змогу мінімізувати вартість фіску;

– прозорості та доступності – висвітлення процесів у сфері управління оподаткуванням через ЗМІ, доведення норм податкового законодавства до платників податків у зрозумілій, доступній формі;

– рівності – однаковий підхід податківців до суб'єктів господарювання – юридичних і фізичних осіб, незалежно від напрямів та масштабів діяльності суб'єктів господарювання;

– компетентності – створення системи фіскальних служб, укомплектованих високопрофесійними кадрами. Умови їх функціонування мають ґрунтуватися на чіткому розмежуванні функцій і компетенцій, дотриманні кодексу професійної етики та честі державного службовця;

– контрольованості – створення комплексу заходів, спрямованих на перевірку ефективності функціонування системи адміністрування податків.

При розгляді функцій системи адміністрування податків варто зауважити на основних, які безпосередньо впливають на реалізацію процесу адміністрування, а саме [2]

- фіскальна, яка зумовлює мету адміністрування;
- регулююча – спрямована на вирішення за допомогою механізмів адміністрування завдань державної політики;
- контрольна, яка забезпечує своєчасність та повноту надходжень від податків та зборів до бюджету.

До похідних основних функцій системи адміністрування податків доцільно відносити додатково такі, як аналітична, планування й прогнозування, організаційна, координаційна, управління ризиками, роз'яснювальна та консультативна, облікова, інформаційна, адміністрування заборгованості, юридичне супроводження, апеляційна, організаційно-розпорядча. Вони деталізують загальні правила управління щодо справлянням податків :

- “принцип адресності, який полягає у тому, що управляти ризиком повинен той, хто має змогу і повноваження вплинути на причини і обставини, що цей ризик породжують;
- принцип економічності – перевага віддається тим формам роботи з ризиками, які досягають певного рівня результативності за умови мінімального використання ресурсів;
- принцип превентивності – краще якомога раніше усунути незначну небезпеку, ніж пізніше вирішувати серйозну проблему;
- принцип відповідності – вибір протиризованих заходів залежить від характеристик ризику та платника податків (надання допомоги та консультацій шахраю так само недоцільно, як і повна перевірка діяльності дисциплінованого платника);
- принцип оцінки діяльності за ефективністю – оцінка за далекосяжними наслідками та впливами, а не лише за кількісними показниками здійснення заходів”²

На думку Крупки М.І. [22] вітчизняна система адміністрування податків виконує фіскальну, стимулювальну та контрольну функції.

Фіскальна функція забезпечує формування та мобілізацію надходжень до бюджетів різних рівнів і державних цільових фондів, які згодом використовуватимуться для фінансування потреб суспільства.

Деякі дослідники [36,38,41] вважають, що сутність адміністрування податків проявляється через такі функції як : прогнозування; облік; контроль; регулювання; примус.

Методи податкового адміністрування відображають сукупність підходів, способів, прийомів, за допомогою яких здійснюється податкове адміністрування у процесі реалізації податкової політики держави. Вони направлені на реалізацію завдань підвищення ефективності збору податків, спрощення технологічних процедур, формування повного обліку платників податків, створення умов для підвищення вірогідності прогнозування податкових надходжень, підвищення фінансової та податкової грамотності

населення, зростання рівня добровільної сплати, скорочення витрат на утримання фіскальних органів.

Висновок до розділу 1

В сучасних умовах система адміністрування податків визначається сукупністю елементів, які формують управлінську діяльність контролюючих органів, яка полягає у розробці та реалізації комплексу організаційних, контрольних, фіскальних та інших дій, що забезпечують своєчасне та в повному обсязі надходження коштів від податкових зобов'язань до відповідних бюджетів. Обов'язки адміністрування податків, зборів та митних платежів виконує Державна фіскальна служба України.

Ефективність її діяльності у сфері адміністрування податків має першочергово визначатися налагодженням партнерських взаємовідносин між суб'єктами даного процесу, що базується на якісно новому розумінні місця людини в суспільстві. Основними елементами системи адміністрування податків є організація та гнучкість податкових відносин, моніторинг та контроль податкових надходжень, впровадження сучасних технологій адміністрування.

Ефективність функціонування системи адміністрування податків залежить від дієвості складових її механізму. В його межах мають відобразитися визначені принципи, функції та методи.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ.

2.1. Тенденції формування податкових надходжень до бюджету

Державі для виконання своїх функцій потрібні фінансові ресурси, які формуються у формі надходжень до бюджету. Основну частину грошових надходжень до бюджету держави забезпечують податкові платежі. Тому в умовах фінансової нестабільності адміністрування податків набуває значного значення. Функціонування системи адміністрування податків передбачає здійснення ряду взаємопов'язаних процесів, а саме: постановка на облік суб'єктів – платників податків; ведення обліку та декларування податкових зобов'язань; визначення податкових зобов'язань контролюючими органами; організація податкового контролю та порядок оскарження рішень контролюючих органів; примусове забезпечення виконання податкових зобов'язань; застосування юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства.

На сучасному етапі функціонування економічної системи держави обсяг податкових надходжень в Україні до бюджетів впливають такі макроекономічні фактори [22]:

- динаміка валового внутрішнього продукту (ВВП) (характерна пряма залежність, за якої із зростанням ВВП зростають податкові надходження);
- зміна темпів інфляції (залежно від рівняцін у державі податкові надходження можуть як збільшуватися, так і зменшуватися);
- розвиток підприємницької активності. З активізацією підприємницької діяльності підвищується рівень добробуту населення і збільшуються податкові надходження до бюджету;
- тенденції змін обсягів експорто-імпорних операцій;
- зміна валютного курсу (у випадку девальвації гривні доходи Державного бюджету зменшуються);

- платоспроможність населення (зростання частки податкових платежів у структурі видатків населення зумовлює порушення податкової культури);
- грошова маса в економіці (зі зростанням грошової маси зростають податкові надходження).

Динаміка макроекономічних показників за 2003-2015 рр. представлена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Динаміка макроекономічних показників за 2003-2015 рр.

Роки	Податкові надходження до бюджету, млрд. грн..	Обсяг ВВП, млрд. грн	Експорт товарів і послуг, млрд.дол. США	Імпорт товарів і послуг, млрд.дол. США	Доходи населення, млрд. грн.	Обсяг грошової маси, млрд грн
2013	258,34	1522,7	76,5	84,6	1548,7	773 199
2014	280,18	1586,9	64,1	60,8	1516,8	908 994
2015	409,42	1988,5	46,8	43	1772	994060
2016	503,88	2385,4	45,1	44,6	2051,3	1102700
2017	627,15	2982,9	52,6	55,1	2579,1	1208859
2018	753,84	3558,7	57,1	62,9	3011,2	1277635

Результати аналізу свідчать, що обсяги податкових надходжень зростають із зростанням обсягів ВВП. Податкові надходження змінилися на 495,5 млрд. грн. або 191,19 %. При цьому обсяги ВВП зросли на 2036 млрд. грн. або на 113,7 %.

Зростання абсолютних показників обсягу податкових надходжень до бюджетів пов'язане як із інфляційним фактором та рівне змін курсу національної валюти. Разом з цим, позитивним моментом є раціональні зміни в організації податкової сфери, зокрема удосконаленням адміністрування податків. До факторів, які вплинули на рівень податкових надходжень до бюджету слід віднести ріст ВВП, зміну структури платіжного балансу, податкові реформи та нестабільність законодавчої бази. Серед мікроекономічних чинників основний вплив на динаміку податкових

надходження здійснює процес скорочення податкових пільг, якими могли скористатись підприємства, падіння рівня їх прибутковості внаслідок економічної кризи, підвищення витрат на оплату праці через зростання мінімальної заробітної плати тощо.

У 2018 році до державного бюджету (загального та спеціального фондів разом) надійшло 928,1 млрд грн доходів, що становить 98,1 % річних планових показників. У порівнянні з 2017 роком надійшло доходів на 134,7 млрд грн більше або на 17 %. Зокрема: - до загального фонду державного бюджету надійшло 833,6 млрд грн, що становить 98,9 % річних планових показників. У порівнянні з 2017 роком надійшло доходів на 135,2 млрд грн більше або на 19,4 %; - до спеціального фонду державного бюджету (з урахуванням власних надходжень бюджетних установ) надійшло 94,5 млрд грн, що становить 91,1 % річних планових показників. У порівнянні з 2017 роком надійшло доходів на 0,5 млрд грн менше або на 0,5 % [39]. Питома вага основних податків у загальній сумі доходів державного бюджету представлена в додатку А. За досліджуваний період прослідковувалось збільшення частки податкових надходжень з 74,53 % у 2010 р., до 83,97 % – у 2011 р. і після незначного падіння у 2012-2015 рр., їх значимість знову відновила до 83,13 % – у 2016 р. і 81,44 % у 2017 році, та 82,13% у 2018 році. Відповідно протилежні зміни відбувались щодо неподаткових надходжень: різке скорочення з 23,47 % у 2010 р. до 15,05 % у 2011 р. і з подальшим відновленням до 21,49 % у 2015 р. та черговим падінням частки до 15,18 % у 2017 році та до 14,56 % у 2018 році. Така динаміка свідчить про взаємозаміщення неподаткових платежів податковими та посилення фіскальної ролі останніх у наповненні бюджету держави.

Структура доходів Зведеного бюджету України за 2013–2018 роки представлена в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Структура доходів Зведеного бюджету України за 2013–2018 роки

Показник	Роки					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Податкові надходження	79,96	80,57	77,86	83,13	81,44	82,13
Неподаткові надходження	19,18	17,67	21,49	16,03	15,18	14,56
Доходи від операцій з капіталом	0,36	0,44	0,28	0,20	0,22	0,2
Офіційні трансферти від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій	0,34	1,18	0,29	0,54	0,16	0,16
Цільові фонди	0,19	0,19	0,19	0,10	3,00	3,00

До місцевих бюджетів у 2018 року з урахуванням сум міжбюджетних трансфертів із державного бюджету надійшло 562,4 млрд грн, що становить 99,2 % річних планових показників. У порівнянні з 2017 роком надходження зросли на 60,3 млрд грн або на 12 %. Із загальної суми всіх надходжень, отриманих місцевими бюджетами, обсяг податків і зборів, становить 263,5 млрд грн, що на 34,0 млрд грн або на 14,8 % більше проти 2017 року

Зростання відбулось в основному за рахунок: податку на доходи фізичних осіб, що сплачується платниками податку у вигляді заробітної плати та грошового забезпечення на 27,1 млрд грн, єдиного податку з фізичних осіб на 4,5 млрд грн, акцизного податку на 0,6 млрд грн, інших податків та зборів на 1,2 млрд гривень. Таким чином, найбільше фіскальне значення у податковій системі України відіграють чотири податки: податок на додану вартість (ПДВ), податок на доходи фізичних осіб, акцизний податок та податок на прибуток підприємств. У сукупності вони забезпечили у 2018 р. понад 83,6 % податкових надходжень в держава. Динаміка надходжень зазначених податків представлена в табл. 2.2. та додатку Б.

Таблиця 2.3.

Динаміка надходжень бюджетоутворюючих податків в Україні

Роки	ПДВ	Податок на доходи фізичних осіб	Акцизний податок	Податок на прибуток
------	-----	---------------------------------	------------------	---------------------

				підприємств
2013	181717	72151	36668	54994
2014	189241	75203	45 100	40201
2015	246858	99983	70795	39053
2016	329 911	138 782	101 751	60 223
2017	434 041	186 856	121 449	73 397
2018	506 168	223781	137 726	91109
2019	436 664	266 995	147 820	105 047

В Україні ПДВ, будучи основним бюджетоутворюючим податком, постійно зростає. Починаючи з 2014 року фіскальна його роль також посилюється. Частка у ВВП збільшилась з 8,8% у 2013 році до 10,6% у 2018 році. У структурі надходжень ПДВ суми податку, сплачені із ввезених імпортованих товарів, переважають над сумами податку, сплаченими із вироблених в Україні товарів, робіт, послуг. За вирахуванням сум бюджетного відшкодування частка ПДВ від вироблених в Україні товарів коливається на рівні 22-26% сукупних надходжень ПДВ до зведеного бюджету. ПДФО посідає друге місце (після ПДВ) за сумою податкових надходжень до бюджету. У середньому 60% ПДФО зараховується до місцевих бюджетів, 40% – до державного бюджету. Разом з цим, справляння ПДФО визначається створення системи прогресивного оподаткування. Акцизний податок посідає третє місце (після ПДВ та ПДФО) за сумою податкових надходжень до бюджету. Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів формує понад 80% від усієї суми податку по спеціальному фонду Зведеного бюджету.

Структура доходів Державного бюджету України на 1.10.2019 за найбільш вагомими показниками представлена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Структура доходів Державного бюджету України на 1.10.2019

Таким чином, можливо зробити висновок про успішне покращення результативності системи адміністрування податків в Україні протягом 2013-2019 рр. Водночас, актуальними залишаються аспекти, серед яких найскладнішими є питання подальшого адміністрування податків, скорочення рівня тіньової економіки та широкомасштабне ухилення від оподаткування, високе податкове навантаження, низький рівень довіри до фіскальних органів, обтяжливість процесу сплати податків, низький рівень податкової культури. Враховуючи виділені недоліки, можна відзначити, що механізм адміністрування податків в Україні потребує удосконалення.

2.2. Аналіз діючої системи адміністрування податків

Проведений аналіз свідчить, що останніми роками система адміністрування податків в Україні зазнала позитивних змін. В діяльність фіскальних органів впроваджено цифрові системи обробки інформації та створено систему електронного адміністрування податків. Кардинальні зміни відбулися при процедурі обробки податкової звітності - підприємства подають податкову звітність в електронному вигляді з обов'язковим застосуванням електронного цифрового підпису.

За матеріалами дослідження Всесвітнього банку у рейтингу Doing Business-2019 [24] показник загального податкового навантаження, що по суті є вартістю податків для платника, складатиме у 2019 р. 41,9%. При цьому, у рейтингу Doing Business-2018 сукупна податкова ставка в Україні була зафіксована на рівні 37,8% - мінімальне значення за період з 2009 р. Зростання цього показника у рейтингу Doing Business-2019 має деякі негативні моменти у загальній позитивній тенденції системи адміністрування податків.

Результативність функціонування системи адміністрування податків можна відобразити за допомогою кількісних та якісних показників. До кількісних показників належать: стан виконання плану надходжень до державного бюджету та показник фіскальної ефективності системи адміністрування податків, рівень добровільності декларування податкових зобов'язань, рівень дотримання податкового законодавства з боку платників податків [18].

Досліджуючи історичні аспекти розвитку вітчизняної системи адміністрування податків слід зазначити, що її основи були закладені у 90-х роках ХХ сторіччя одночасно з розбудовою національної системи оподаткування. Але в цей період механізми податкового адміністрування мали суто фіскальний характер і не сприяли налагодженню партнерських взаємовідносин між податковими органами та платниками податків [41, с. 150].

Податкові реформи, що проводяться в Україні останніми роками, зумовили багато удосконалень у системі функціонування адміністрування податків. Обов'язки з адміністрування податків в березні 2014 року покладено на Державну фіскальну службу України. Державна фіскальна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України.

Основним документом, який на регулює процес адміністрування податків та визначає загальні принципи адміністрування податків є Податковий кодекс України [35]. Аналізуючи процеси, що відбуваються в системі адміністрування податків, доцільно виділяти такі напрями робіт:

1. Організаційні: надання податкових консультацій; листування з платниками податків (направлення податкових-повідомлень рішень, податкових вимог або інших документів); забезпечення прийняття податкової звітності платників податків; визначення суми грошових зобов'язань платників податків; забезпечення законності процедури адміністративного оскарження рішень);
2. Контрольні (облік платників податків, інформаційно-аналітичне забезпечення, проведення перевірок та звірок)
3. Фіскальні (притягнення до відповідальності за вчинення податкових правопорушень та накладення фінансових санкцій).

Таким чином, питання раціональної системи адміністрування податків в Україні є актуальним і потребує глибокого дослідження. При цьому, слід залучати й зарубіжний досвід, який може стати базисом формування напрямків розвитку системи адміністрування податків в Україні.

З урахуванням таких завдань державна фіскальна служба виконує такі основні види розрахунково-аналітичної роботи:

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що визначають особливості реалізації податкової політики, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та

Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру фінансів;

- розробляє проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до сфери оподаткування;

- розробляє форми податкових декларацій (розрахунків), звітності та інших документів;

- контролює своєчасність подання платниками податків передбаченої законом звітності, своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків і зборів, єдиного внеску, митних та інших платежів;

- здійснює облік платників податків, які здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням;

- забезпечує ведення обліку податків та здійснює диференціацію платників податків;

- організовує роботу та здійснює контроль за проведенням роботи з відстрочення, розстрочення та реструктуризації грошових зобов'язань та/або податкового боргу, а також недоїмки із сплати єдиного внеску;

готує пропозиції щодо прогнозу доходів бюджетів і надходжень податків з урахуванням прогнозу макроекономічних показників і тенденцій розвитку світової економіки.

Разом з цим, відповідно до незалежної оцінки процесів адміністрування податків TADAT (the Tax Administration Diagnostic Assessment Tool) за методологією розробленою МВФ, Світового банку, Єврокомісії та країн ЄС, існуюча система адміністрування податків в Україні має ряд переваг та недоліків [14]. Їх представлено на рис. 2.1.

Переваги сформованої в Україні системи адміністрування податків	Недоліки сформованої в Україні системи адміністрування податків
<ol style="list-style-type: none"> 1. Регулярне та оперативне інформування про результати діяльності на основі публічних планів та звітів. 2. Орієнтування податкових органів на результати податкових спорів. 3. Створення незалежного підрозділу для вирішення податкових оскаржень. 4. Формування належних умов для своєчасної подання звітності. 5. Відповідність всім умовам, які визначають можливості своєчасної сплати податків. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність цифрового механізму обміну інформацією податкових органів з банками та фінансовими установами 2. Недосконала методика оцінки податкових ризиків. 3. Неefективна політики повернення або усунення податкових боргів. 4. Відсутність систематичного аналізу податкового розриву (tax gap). 5. Неприйнятність комплексного плану щодо підвищення рівня добровільної сплати податків.

Рис. 2.2. Переваги сформованої в Україні системи адміністрування податків

Виділені недоліки мають бути враховані при обґрунтуванні пріоритетів розвитку системи адміністрування податків в Україні. Також слід наголосити на тому, що удосконалення діяльності Державної фіскальної служби має здійснюватися на основі усвідомлення суттєвих змін у філософії спілкування з платниками податків та розуміння основ соціологічних змін в економіці держави. Фіскальне стягнення податків має забезпечуватися переходом на добровільне. Побудова взаємовідносин між учасниками податкового законодавства вимагає збалансування інтересів приватних інвесторів, платників податків і публічних інтересів суспільства.

Висновок до розділу 2

В економіці України функціонування системи адміністрування податків має бути спрямовано на забезпечення надходжень до бюджету з дотриманням принципів оперативності, своєчасності, доброчинності. У цьому напрямку важливим є удосконалення діючих підходів адміністрування податків на основі вимог партнерської взаємодії та соціальної відповідальності. Окремі напрями удосконалення вже реалізовані органами фіскальних служб, про що свідчить динаміка надходжень до державного бюджету.

В Україні найбільше фіскальне значення визначається чотирма податками: податком на додану вартість (ПДВ), податком на доходи фізичних осіб, акцизним податком та податком на прибуток підприємств. У сукупності вони забезпечили у 2018 р. понад 83,6 % податкових надходжень в держава. Проте їх фіскальний потенціал не реалізується повною мірою, про що можуть свідчити обсяги ухилення від оподаткування, використання цього податку в податкових схемах, динаміка податкового боргу та інші чинники.

У зв'язку з цим, основними пріоритетами подальшого реформування системи адміністрування податків має бути успішна реалізація вимог цифровізації фінансів для створення дієвих механізмів обміну інформацією між суб'єктами податкових відносин, удосконалення методики оцінки податкових ризиків, оптимізація політики стягнення податкових боргів, розробка процедур оцінки податкового розриву, формування суспільних заходів щодо підвищення рівня добровільної сплати податків.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

3.1. Пріоритети адміністрування податків в Україні

Забезпечення ефективності функціонування системи адміністрування податків є важливим завданням з огляду на необхідність задоволення фінансових потреб держави на засадах формування максимально зручних і необтяжливих умов оподаткування бізнесу. У цьому напрямку реформування системи адміністрування податків має враховувати не тільки фіскальні інтереси держави, але й реалії суспільного життя, можливості системи податкового стимулювання, суспільні настрої, рівень зрілості податкових відносин, стан технологій податкової роботи.

За сучасних економічних умов ефективна система адміністрування податків передбачає не тільки систематичне та в повному обсязі надходження платежів податкового характеру до відповідних бюджетів за найменших витрат на їхнє адміністрування, а й якісне обслуговування платників податків.

Удосконалення системи адміністрування податків має забезпечувати реалізацію завдань в межах таких напрямів:

- налагодження партнерських взаємовідносин між фіскальними органами та платниками податків;
- зниження загального рівня податкового навантаження;
- посилення відповідальності як платників податків, так і податкових органів за недотримання податкового законодавства;
- боротьба з корупцією в країні;
- адміністрування ПДВ за диференційованими ставками;
- перегляд розмірів і умов надання податкових соціальних пільг для задоволення основних потреб суспільства;

- виконання вимог цифровізації у процесів створення дієвого механізму адміністрування податків;
- підвищення ступеня добровільності сплати податків;
- посилення відповідальності посадових осіб органів Державної фіскальної служби за недотримання норм податкового законодавства;
- формування оптимальної системи показників ефективності адміністрування податків.

Ефективність податкової сфери залишається одним із ключових чинників фінансової стабільності та розвитку держави. Вирішення проблем, пов'язаних з адмініструванням податків, сьогодні є важливим науковим напрямом діяльності та напрямом, пов'язаним з практичною діяльністю фіскальних органів.

Необхідність створення умов, які забезпечать відповідний рівень довіри платників податків у формуванні способів задоволення потреб держави, обумовлює необхідність пошуку дієвих інструментів покращення ефективності роботи фіскальних органів за рахунок удосконалення внутрішнього менеджменту та вдосконалення прийомів, направлених на процеси оподаткування.

Для забезпечення успішної реалізації зазначених завдань пріоритети адміністрування податків в Україні мають визначатися з урахуванням стратегічних завдань розвитку загальної системи оподаткування. Їх сформульовано в табл. 3.1.

Результатом роботи щодо удосконалення організаційної структури ДФС України має стати така її побудова, яка дозволить підвищити ефективність діяльності податкових органів за рахунок покращення якості виконання функцій та завдань, покладених на них, і яка наблизить її до потреб, що необхідні платникам податків.

Таблиця 3.1

Стратегічні завдання розвитку системи оподаткування та пріоритети системи адміністрування податків в Україні]

Стратегічний напрям розвитку системи оподаткування	Пріоритети системи адміністрування податків
Створення умов для добровільної сплати податків на основі дотримання принципів доброчесності та доброчинності	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері адміністрування податків; - спрощення процедур розрахунку податків; - уніфікація форм податкової звітності; - оптимізація політики адміністрування податкового боргу; - удосконалення способів подання та прийняття електронних форм податкової звітності; - удосконалення контрольно-перевірочної роботи на базі ризико-орієнтованої системи; - налагодження системи обміну оперативною та аналітичною інформацією між суб'єктами податкових відносин.
Формування сприятливих умов для передбачуваності, компетентності, прозорості та неупередженості діяльності фіскальних органів	<ul style="list-style-type: none"> - надання своєчасних та якісних послуг платникам податків; -- надання досконалих консультацій за допомогою інформаційно-довідкового центру; - повне висвітлення результатів діяльності фіскальних органів через ЗМІ; - проведення досліджень стосунків платників з фіскальними службами та оприлюднення результатів опитувань.
Реалізація комплексного підходу до розробки та впровадження комплексної програми розвитку інформаційної інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення організаційної структури фіскальних органів; - раціональне використання кадрових та матеріальних ресурсів; - удосконалення системи обліку надходжень до бюджету на основі електронного урядування; - створення системи контролю за достовірністю звітності фіскальних органів; - розробка системи інформаційної взаємодії з міністерствами та відомствами.

Набагато важливішими є кроки до прозорішого збору й адміністрування податків, перетворення податкової на сучасну й ефективну державну службу.

Зазвичай прийнято вважати, що основні удосконалення стосуються особливостей діяльності фіскальної служби. Однак важливим моментом є формування податкової культури у всіх суб'єктів податкових відносин. Провадження податкової культури матиме більш вагомий результат, якщо навчання громадян про необхідність сплати податків розпочати ще зі шкільного віку. Підтвердженням тому є процвітання тих країн, де багато років, протягом декількох поколінь склалося усвідомлення кожною людиною, що сплата податків є найважливішим громадянським обов'язком.

Так, в багатьох країнах (США, Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція та ін.) здійснюється цілеспрямована виховна робота з різними категоріями громадян, орієнтована на добросовісну сплату податків. У школах й університетах проводяться спеціальні заняття, дискусії, зустрічі з представниками податкових органів. Одночасно із цим, в цілях виховання законослухняних громадян, задіяні різні інформаційні й освітні відомства, телебачення та радіомовлення, правоохоронні органи. Практика показує, що неможливо виховати добросовісного платника податків, якщо не показувати приклади чіткого і правильного застосування податкового законодавства.

За даними німецьких експертів GIZ, у багатьох федеральних землях Німеччини успішно запроваджена концепція "Школа і податки", яка спрямована на те, щоб на ранньому етапі позитивно вплинути на майбутніх платників податків. Основна ідея полягає в тому, щоб досвідчені співробітники податкових інспекцій приходили в школи і розповідали учням про податки. Так пояснюється значення сплати податків, поліпшується імідж податкової служби і як позитивний додатковий ефект - професійна орієнтація у ряди податкової служби, що у центрах агломерації населених пунктів у контексті демографічних тенденцій в Німеччині набуває все більшого значення.

Разом з цим, реформування системи адміністрування податків має бути спрямоване на оптимізацію податкового навантаження на платників податків з метою зменшення тіньової економіки, оскільки світова практика свідчить, що зниження податків сприяє створенню економічних і фінансово-психологічних стимулів для підвищення рівня податкової законослухняності громадян та залучення національних і іноземних інвестицій.

Практичними шляхами вдосконалення системи адміністрування податків є налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади та контролюючими органами щодо обміну інформацією. В рамках механізму удосконалення системи адміністрування податків в Україні доцільно розробити заходи протидії агресивному податковому плануванню, оптимізації адміністрування податкових надходжень від рентних платежів, створення процедури оподаткування ринку оренди житла.

Для забезпечення дієвості системи оподаткування, основними завданнями у створенні механізму адміністрування податків є такі:

1. Налагодження взаємовідносин між фіскальними органами та платниками податків, що ґрунтуються на новій податковій культурі сприйняття місця громадянина в державі й у податковому адмініструванні, повазі до його прав та інтересів.
2. Контроль та посилення відповідальності як платників податків, так і фіскальних органів за порушення податкової та службової дисциплін.
3. Скорочення корупції у державі на основі активного використання новітніх цифрових технологій у процесі адміністрування податків, а також проведення заходів щодо провадження напрямів розвитку електронного урядування (тематичні конференції, круглі столи, семінари, індивідуальні бесіди).
4. Розробка дієвих процедур оподаткування спільного доходу сім'ї як об'єкта податку на доходи фізичних осіб і запровадження диференційованих ставок ПДВ.

5. Перегляд розмірів й умов надання податкових соціальних пільг унаслідок підвищення розміру прожиткового мінімуму на підставі адекватного визначення вартості споживчого кошика для задоволення основних потреб.

6. Удосконалення механізмів моніторингу та обліку платників податків та обліку платежів податкового характеру.

7. Поліпшення обслуговування платників податків, підвищення податкової культури, податкової та службової дисциплін тощо.

8. Активізація масово-роз'яснювальної роботи з питань ролі податків в економічному та суспільному розвитку держави й тлумачення норм податкового законодавства серед платників податків.

9. Розроблення систем стимулювання та мотивації до вивчення основ фінансової грамотності та формування податкової культури серед дітей та молоді.

10. Проведення щорічних курсів підвищення кваліфікації працівників фіскальних органів та активне використання новітніх технологій у процесі адміністрування податків.

11. Здешевлення процесу адміністрування податків й здійснення заходів зі своєчасного виявлення та усунення причин податкових девіацій.

Їх врахування дозволить гармонійно поєднати фіскальні інтереси держави та соціальні потреби платників податків на основі формування партнерських відносин, розвитку податкової культури та впровадження інституційних засад в побудову механізму адміністрування податків в Україні.

3.2. Удосконалення механізму адміністрування податків

Створення справедливої податкової політики передбачає орієнтацію на формування такої системи адміністрування податків, яка забезпечить фінансовими ресурсами потреби держави та стимулюватиме економічне зростання, зумовлюючи збільшення обсягів виробництва, підвищення рівня підприємницької активності, спонукаючи реалізацію інвестиційних ініціатив та створюючи мотиви для виходу операційної діяльності і доходів суб'єктів господарювання з тіні [21]. Забезпечення своєчасного виконання податкових зобов'язань платниками податків є одним із найважливіших пріоритетів трансформації взаємовідносин податкових органів та платників у процесі адміністрування податків, що має визначальний вплив на податкову політику.

Система адміністрування передбачає наявність механізмів, які забезпечують вплив суб'єктів управління на об'єкти управління. Адміністрування податків – це важлива системоутворююча складова процесу соціально-економічного розвитку країни, яка визначає поведінку суб'єктів ринку та їх конкурентоздатність, економічну динаміку та спроможність виконання державою її функцій. Зазначене обумовлює необхідність розробки та формування дієвого механізму адміністрування податків на основі відповідних вимог, що забезпечують оптимальну гармонізацію інтересів у процесі оподаткування. Тільки за такої умови податкова система стане надійним інструментом реалізації соціально-економічних перетворень, спрямованих на трансформацію України у високорозвинуту демократичну європейську країну.

Ефективний механізм податкового адміністрування є необхідною передумовою повного і своєчасного виконання державного бюджету за податковими надходженнями і запорукою виконання державою завдань, що фінансуються за рахунок цих коштів.

В результаті інституціонально-функціональна структура механізму адміністрування податків має включати взаємозалежних п'ять складових (рис. 3.1)

Рис. 3.1. Інституціонально-функціональна структура механізму адміністрування податків

Кожна із окреслених складових інституціонально-функціональної структури механізму адміністрування податків може розглядатись як самостійна система, оскільки містить у своєму складі внутрішні складові елементи. Однак в сукупності вони визначають дієвість та ефективність системи оподаткування держави.

Відносно системи нормативно-правове регулювання адміністрування податків, то відповідно до Податкового кодексу України [35] податкове законодавство України включає: Конституцію України; Податковий кодекс України; Митний кодекс України; чинні міжнародні договори та угоди, якими регулюються питання оподаткування; нормативно-правові акти з питань оподаткування. У випадках, коли міжнародні договори або угоди передбачають інші правила, ніж ті, що визначено у Податковому кодексі України, застосовуються норми та правила міжнародного договору.

Система органів виконавчої влади, що здійснюють адміністрування податків згідно законодавства включає Державну фіскальну службу України (центральный орган виконавчої влади), головні управління в областях, м. Києві, міжрегіональне головне управління (центральный офіс з обслуговування великих платників податків), спеціалізовані державні податкові інспекції, державні податкові інспекції: районні, міські, об'єднані, районні в містах, митниці, митні пости.

В сучасних умовах реформування сучасної системи адміністрування податків передбачає якісно нові взаємовідносини з інститутами громадянського суспільства, співробітництво податкових органів із населенням, зокрема: вивчення громадської думки, обговорення актуальних проблем реформування податкової системи, формування і удосконалення податкового законодавства, вирішення конфліктних ситуацій, що виникають між сторонами податкових відносин, громадський контроль за діяльністю податкових органів та їх посадових осіб. Для реалізації діалогу податкових органів та громадськості при державній фіскальній службі створено Департамент комунікацій як своєрідний майданчик взаємодії між податківцями та інститутами громадянського суспільства у виробленні та реалізації державної податкової політики.

В результаті ефективна взаємодія Державної фіскальної служби з інститутами громадянського суспільства ґрунтується на використанні різних форм громадського контролю, зокрема: громадської експертизи, громадської

антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, громадського моніторингу. Основними завданнями громадського контролю за діяльністю податкових органів та їх посадових осіб є: вивчення та аналіз громадської думки щодо діяльності та результатів проведення податкової реформи, вдосконалення нормативно-правової бази з питань розвитку вітчизняної податкової системи, забезпечення своєчасного реагування контролюючих органів на пропозиції інститутів громадянського суспільства, оцінювання ефективності діяльності Державної фіскальної служби, забезпечення прозорості і відкритості громадськості, запобігання корупції, налагодження зворотнього зв'язку та співробітництва між Державною службою та інститутами громадянського суспільства.

Об'єктом громадського контролю є діяльність Державної фіскальної служби, її територіальних органів, посадових та службових осіб. Суб'єктами громадського контролю можуть бути різні інститути громадянського суспільства, діяльність яких регламентується чинним законодавством України, а саме: громадські організації, аналітичні центри, моніторингові комітети, профспілки, політичні партії, громадські ради, засоби масової інформації тощо.

На сьогодні Державна фіскальна служба ефективно взаємодіє з Національною спілкою журналістів України, Українським союзом промисловців і підприємців, Асоціацією платників податків України та ін.

Система методик і процедур адміністрування податків передбачає врахування різних за змістом показників, приведення їх до зіставлення та на цій основі обчислення узагальнюючого показника. Тому з'являється необхідність розробки методики комплексного оцінювання ефективності податкового адміністрування [37, 38]. В її межах мають відобразитися показники за такими напрямками:

1. Облік платників податків. Ведеться з метою створення умов для здійснення фіскальними органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю й повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій,

дотримання податкового та іншого законодавства. Можлими показниками оцінки можуть бути: час постановки платника податків на облік, кількість узятих на облік платників податків, зручність для платників процедури взяття на облік тощо.

2. Податкове консультування. За зверненням платників податків контролюючі органи безоплатно надають консультації з питань практичного застосування окремих норм податкового законодавства. Можливими показниками аналізу доцільно вважати: кількість наданих податкових консультацій, кількість попереджених податкових правопорушень за наслідками податкового консультування, оцінка платниками якості податкових консультацій.

3. Податковий контроль. Він відображає систему заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та ін. Серед показників, які дозволять визначати стан податкового контролю слід відносити: кількість опрацьованих документів податкової звітності, час опрацювання одного документа податкової звітності, обсяг добровільно сплачених сум податків за наслідками податкового контролю, кількість результативних контрольних заходів, оцінка платниками системи податкового контролю, кількість виявлених порушень під час опрацювання документів податкової звітності, кількість підготовлених аналітичних звітів і записок, кількість підготовлених інформаційних матеріалів про потенційні ризики скоєння (підготовки) податкових правопорушень, кількість опрацьованої інформації.

4. Адміністрування податкового боргу. Податковий борг – сума грошового зобов'язання, самостійно узгодженого платником податків або узгодженого в порядку оскарження, але не сплаченого у встановлений строк, а також пеня, нарахована на суму такого грошового зобов'язання. Можливими показниками можуть стати: обсяг податкового боргу, кількість

платників-боржників, частка погашеного податкового боргу до нарахованого боргу.

5. Міжнародна взаємодія. Необхідна з метою здійснення супроводження зовнішньоекономічної діяльності платників податків, а також виконання міжнародних договорів України з питань оподаткування. Можливі показники: кількість виявлених порушень податкового законодавства за наслідками міжнародної взаємодії, обсяг донарахованих податкових платежів за наслідками міжнародної взаємодії, обсяг сплачених до бюджету податків за наслідками міжнародної взаємодії.

6. Відповідальність. До платників податків, які порушують закони з питань оподаткування, можуть застосовуватися такі види юридичної відповідальності: фінансова (штрафи та пеня), адміністративна, кримінальна. Можливі показники можуть включати: кількість порушених кримінальних справ за ознаками злочинів у податковій сфері, кількість притягнутих до адміністративної відповідальності посадових і службових осіб за вчинення податкових правопорушень, зменшення кількості обґрунтованих скарг на рішення про притягнення платників податків до відповідальності, обсяг нарахованих штрафів і пені, обсяг стягнутих до бюджету штрафів та пені.

Виокремлення системи формування податкової культури суспільства визначається необхідністю вдосконалення системи адміністрування податків на основі підвищення прозорості в роботі з населенням та висвітлення роботи податкових органів. При чому, платникам потрібна не стільки інформація про кількість виявлених податкових порушень та донарахованих сум податків, а інформація про наповнення місцевого бюджету та спрямованості акумульованих коштів. Тільки за умови такого підходу платник податку зможе правильно усвідомити діяльність податкової служби та усвідомити необхідність сплати податків.

Такій ситуації має відповідати певний рівень податкової культури. Податкова культура повинна виступати регулятором поведінки не тільки кожного платника податків, а й посадових осіб податкових органів. Тому її

удосконалення слід починати передусім з працівників податкових органів, оскільки платників податків більше, ніж податківців, і формування в їхній свідомості розуміння всієї необхідності сплати податкових платежів є довготривалим і більш трудомістким процесом.

Податковій культурі притаманні елементи як формальних інститутів (законодавчі та інші нормативно-правові акти, які створенні і підтримуються податковими фахівцями – державними чиновниками), так і неформальних інститутів (загальноприйняті традиції та звички нарахування і сплати податків, які обумовлюють моделі поведінки платників податків, що формуються податковою культурою) [40].

З метою підвищення податкової культури в рамках механізму вдосконалення системи адміністрування податків подальшого розвитку має отримати сам принцип роботи консультаційних пунктів податкових органів. Необхідно ввести окремі підрозділи, відповідальні за консультаційно-роз'яснювальну роботу, які будуть підпорядковуватися податковим інспекціям базового рівня та укомплектовуватися висококваліфікованими працівниками. Підрозділи можна підпорядковувати податковим службам обласного рівня або центрального, які не ведуть консультаційно-роз'яснювальну роботу.

Система прогнозування та планування податкових надходжень має відображати дієві підходи, які відповідають сучасним вимогам реалізації податкової політики держави. На сучасному етапі прогнозування податків відбувається відповідно до розроблених Міністерством фінансів методик прогнозування податкових надходжень [3]. Метою методик є підвищення обґрунтованості прогнозних надходжень завдяки здійсненню прогнозування на основі імітаційних моделей, у яких використовуються фактори прямого впливу на обсяг надходжень. Відповідно до них, аналіз похибок прогнозування основних бюджетоутворюючих податків здійснюється шляхом порівняння прогнозного показника на кінець періоду (з урахуванням змін, які вносилися протягом бюджетного року) з фактичним значенням.

Розбіжність між прогнозним показником на початок та кінець періоду в середньому становить: для ПДВ – 7%, акцизного податку – 3%, податку на доходи фізичних осіб – 5% та податку на прибуток підприємств – 4%. Отже, коригування, які здійснюються протягом року, є відносно незначними, але навіть з ними спостерігаються суттєві похибки прогнозування. Тому в межах розробки заходів щодо забезпечення дієвості система прогнозування та планування податкових надходжень доцільно використовувати остаточні прогнози на кінець періоду (бюджетного року), які є найбільш релевантними з погляду аналізу якості та ефективності складання планів.

Діюча система адміністрування податкового боргу на сьогодні має трьох рівневу структуру, а саме: Департамент погашення боргу, що є структурним підрозділом Державної фіскальної служби України; управління (відділи) погашення боргу, які є структурними підрозділами Головних управлінь ДФС в областях та управління (відділи, сектори) погашення боргу в податкових інспекціях низового рівня.

Слід відмітити, що за даними досліджень Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), в останні роки спостерігаються еволюційні зміни внутрішньої організаційної структури національних податкових органів країн Європи. Робота податкових органів розвивається від моделі "за видами податків" до "функціональної моделі" і далі - до моделі "за видами платників". Перша модель мала такі негативні риси: по-перше, департаменти, що ділилися за видами податків, були багатofункціональними та відокремленими один від одного; по-друге, було дублювання функцій у департаментах; по-третє, система була незручною для платників, що мали сплачувати кілька видів податків (перш за все великі підприємства); по-четверте, існуюча система поділу департаментів ускладнювала управління податками, відокремлюючи функцію податкового контролю від стягнення податкової заборгованості [48].

Модель "за видами платників" передбачає роботу податкових органів через таку сегментацію платників: великий бізнес, малий і середній бізнес,

фізичні особи. Логіка такої сегментації полягає у тому, що кожній з цих груп платників притаманні свої особливості у дотриманні податкової дисципліни, наслідком чого є різний ступінь ризику несплати податків. Для ефективного управління цими ризиками, податкові органи мають розробити і впровадити стратегічні заходи, які відповідали б особливостям кожної групи платників. Групування ключових функцій за уніфікованою структурою управління підвищить узгодженість роботи на всіх рівнях [48, С. 119]. Сучасні умови функціонування державної фіскальної служби визначають необхідність поєднання "функціональної модель" та моделі "за видами платників", передбачивши основні функції з управління податковим боргом платників податків здійснювати на регіональному рівні.

Формування системи впровадження сучасних технологій податкового адміністрування визначено об'єктивною необхідністю подальшого розвитку системи на основі вимог цифровізації економіки. В результаті механізм адміністрування податків повинен передбачати посилення електронізації спілкування платників податків з фіскальними органами, зокрема, завдяки максимізації використання online-сервісів та розширенню функціональних можливостей «Електронного кабінету платника податків» для зручності користувачів.

На сьогоднішній день, електронний кабінет створюється та функціонує за такими принципами:

- прозорості - обов'язкового оприлюднення методології реалізації в роботі електронного кабінету;
- контрольованості - забезпечення можливості незалежної перевірки коректності роботи електронного кабінету через тестового платника (платників) на емуляторі, створеному на веб-сайті методолога електронного кабінету на предмет відсутності помилок у програмному забезпеченні, унеможливлення несанкціонованого втручання у роботу програмного забезпечення електронного кабінету, що означає порушення цілісності та автентичності вихідного програмного коду;

- інтеграції із системами, що використовуються платниками податків, - у відкритому, вільному доступі розміщуються API програмного інтерфейсу для електронного обміну даними (EDI - Electronic data interchange);
- своєчасності усунення технічних та методологічних помилок - забезпечення оприлюднення на офіційному веб-сайті методології електронного кабінету реєстру технічних та методологічних помилок;
- автоматизованості - максимальної автоматизації процесів створення, прийняття, оброблення, зберігання документів, оброблення та відображення даних документів та інших облікових даних платника податків;
- повноти функціоналу - наявності такого інтерфейсу електронного сервісу, який забезпечує можливість реалізації прав та обов'язків платника податків, отримання документів, передбачених законодавством, та інформації, що стосується такого платника податків, онлайн або через програмний інтерфейс, іншими засобами інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем;
- спрощення процедури взаємодії платників податків та контролюючого органу, прискорення електронного документообігу;
- здійснення автоматизованого внесення до журналу всіх дій, що відбуваються в електронному кабінеті;
- заборони втручання, створення обмежень у функціонуванні та можливостей у використанні платниками податків електронного кабінету.

У цьому напрямку перспективою розвитку адміністрування податків є створення спеціального технологічного середовища й автоматизованої бази даних на основі електронних інформаційних ресурсів усіх зовнішніх організацій, в межах яких оброблятиметься інформація про фінансові і товарні потоки, обсяги виробництва визначених категорій платників у галузевому і територіальному розрізі, що дасть змогу податковим органам оперативно отримувати і використовувати в аналітичній та контрольній роботі непрямі відомості про господарську діяльність платників податків.

На сьогодні ця інформація здебільшого надходить у паперовому вигляді у зв'язку з несумісністю програмних продуктів різних відомств. Виходом із зазначеної ситуації може бути створення спеціалізованого центру обробки даних і укладання міжвідомчих угод про електронний обмін інформацією. Для усунення зазначених недоліків в державі прийнято законопроект “Про публічні електронні реєстри”. Законопроект запроваджує єдину для всіх державних реєстрів термінологію, визначає обов'язкову державну реєстрацію та заборону фінансувати незареєстровані реєстри, створює єдині вимоги до створення та функціонування реєстрів, розкриває особливості створення бізнес-моделі обміну даними з метою комерції та самоокупності реєстрів, забороняє дублювати дані, які вже містяться у базових реєстрах.

Висновок до розділу 3

Створення справедливих умов для подальшого успішного розвитку системи адміністрування податків в Україні вимагає розробки стратегічних цілей та тактичних завдань. Це можливо у випадку обґрунтування пріоритетів адміністрування податків в Україні, які мають відповідати стратегічним завданням розвитку загальної системи оподаткування.

Стратегічні напрями реформування системи адміністрування податків визначають необхідність створення умов для добровільної сплати податків на основі дотримання принципів добросовісності та добросинності, формування сприятливих умов для передбачуваності, компетентності, прозорості та неупередженості діяльності фіскальних органів, реалізація комплексного підходу до розробки та впровадження комплексної програми розвитку інформаційної інфраструктури. Результатом стане стимулювання бізнесу до переходу на відкриті схеми в оплаті праці та сприяння зменшення тінізації доходів фізичних осіб.

Дієвість системи адміністрування податків можлива у випадку розробки відповідного механізму, який на основі впливу суб'єктів управління на об'єкти забезпечить ефективність реалізації пріоритетних завдань.

Процеси удосконалення механізму адміністрування податків мають визначатися умовами розвитку інституційного суспільства та вимогами соціалізації. В результаті інституціонально-функціональна структура механізму адміністрування податків має включати такі взаємозалежні складові: система нормативно-правове регулювання адміністрування податків, система органів виконавчої влади, що здійснюють адміністрування податків, система методик і процедур адміністрування податків, система формування податкової культури суспільства, система прогнозування та планування податкових надходжень, система адміністрування податкового боргу, система впровадження сучасних технологій адміністрування податків.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах перед системою адміністрування податків постають важливі питання, які визначаються необхідністю обґрунтування оптимальних процедур надходжень до бюджету. При цьому мають застосовуватися новітні технології та принципово нове теоретичне підґрунтя у сфері адміністрування податків.

Поняття «адміністрування податків» в останнє десятиліття набуває все більшої масштабності в науковому, діловому і політичному обігу. У науковій літературі система адміністрування податків розглядається у економічному, юридичному та соціально-економічному аспектах. Розкриваючи сутність та особливості функціонування вітчизняної системи адміністрування податків, визначено, що система адміністрування податків являє собою сукупність управлінських рішень та процедур контролюючих органів, дій посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових відносин, організують процес обліку платників податків та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування, організацію, моніторинг та контроль податків.

У складі сучасних елементів системи адміністрування податків доцільно виділяти такі: податкові відносини, податкові надходження, податковий контроль, податкові компроміси, консультативна робота; податковий моніторинг, цифрові технології адміністрування. Їх оптимальне функціонування має здійснюватися на основі визначених принципів, у відповідності до яких реалізується адміністрування податків, методи, за допомогою яких визначаються оптимальні інструменти адміністрування різних видів податків та функцій, що забезпечують успішну реалізацію завдань системи адміністрування податків.

В практичних аспектах розробка дієвих підходів до удосконалення системи адміністрування податків визначається дослідженням існуючих

тенденцій у їх сплаті, з'ясуванні недоліків та переваг, що характерні для інструментів, процедур та механізму адміністрування.

Податкові надходження до бюджету є необхідною умовою виконання органами влади своїх функцій та основною структуроутворюючою компонентою дохідної частини. За період з 2013-2018 роки прослідковується зростання частки податкових надходжень до бюджету. Це свідчить про взаємозаміщення неподаткових платежів податковими та посилення фіскальної ролі останніх у наповненні бюджету держави. Зростання абсолютних показників обсягу податкових надходжень до бюджетів пов'язане як із інфляційним чинником та падінням курсу національної валюти, так і частково із позитивними змінами в удосконаленні адміністрування податків. Проте фіскальний потенціал податків не реалізується повною мірою, про що свідчать обсяги ухилення від оподаткування та динаміка податкового боргу.

Реформування системи адміністрування податків має враховувати не тільки фіскальні інтереси держави, але й реалії суспільного життя, можливості системи податкового стимулювання, суспільні настрої, рівень зрілості податкових відносин, стан технологій податкової роботи. Саме тому пріоритетами подальшого реформування системи адміністрування податків має бути створення дієвих механізмів обміну інформацією між суб'єктами податкових відносин, удосконалення методик розрахунку та оцінки податкових ризиків, оптимізація політики стягнення податкових боргів, розробка процедур оцінки податкового розриву.

На функціонування механізму адміністрування податків впливають зовнішні та внутрішні чинники, серед яких рівень нормативно-правового забезпечення, дотриманість вимог податкової культури як платниками податків, так і фіскальними органами, готовність платників податків до співпраці з фіскальними органами, рівень професійної підготовки працівників фіскальних органів, зацікавленість владних органів у підтримці життєдіяльності підприємств.

Розробка стратегічних напрямки та практичних шляхів реформування системи адміністрування податків в Україні передбачає забезпечення ефективності функціонування системи адміністрування податків на основі формування відповідного механізму. Проведене дослідження дало змогу розробити заходи щодо удосконалення механізму адміністрування податків. В основу його функціонування покладено твердження про необхідність узгодження інтересів суб'єктів господарювання, фізичних осіб та держави. Для цього запропоновано інституціонально-функціональну структуру механізму адміністрування податків. В її межах виокремлені система нормативно-правове регулювання адміністрування податків, система органів виконавчої влади, що здійснюють адміністрування податків, система методик і процедур адміністрування податків, система формування податкової культури суспільства, система прогнозування та планування податкових надходжень, система адміністрування податкового боргу, система впровадження сучасних технологій адміністрування податків.

Їх ефективна взаємодія спроможна забезпечити оптимізацію системи адміністрування податків та розвиток податкової системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністрування податків та обов'язкових платежів : навч. посібник / А. С. Крутова, І. С. Андрущенко ; Харк. держ. ун-т харч. та торгівлі. – Харків: Видавець Іванченко І. С., 2016. – 139 с.
2. Адміністрування податків, зборів, платежів: навч.посіб. / [В.П. Хомутенко, І.С. Луценко, А.В. Хомутенко]; за заг. ред. В.П. Хомутенко – Одеса: «Атлант», 2015. – 314 с.
3. Аналіз методик прогнозування основних бюджетоутворюючих податків. – Режим доступу: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/2018-10-23-analysis-of-the-forecasting-methodology-of-main-budget-forming-taxes.pdf>
4. Андрущенко В. Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво / В.Л. Андрущенко // Фінанси України. – 2003. – № 6. – С. 28–31.
5. Бандурка О. М. Податкове право : навч. посіб. /Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
6. Барабанова В. В. Сучасний стан адміністрування податків [Електронний ресурс] / В. В. Барабанова // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. – Режим доступу : <http://icpua.com/ru/node/1059>.
7. Бутенко А. В. Аналіз зарубіжного досвіду побудови податкової системи та організації збору податкових надходжень / А. В. Бутенко // Управління розвитком. - 2012. - №2. - С. 134-137
8. [Баранник Л. Б.](#) Аналіз фіскальної ефективності стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні / Л.Б. Баранник, Я.А. Соломка // [Економічний вісник Нац. гірн. університету](#). - 2017. - № 4. - С. 113-123.
9. Василевська Г. Економічні засади теорії податкового адміністрування в Україні / Г. Василевська // Економічний аналіз. – 2008. – вип. 3 (19). – С. 77–78

10. Варналій З.С. Реформування податкової системи України в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів / З.С. Варналій // Теоретичні та прикладні питання економіки : збірник наукових праць. – К. : Київ.ун-т, 2011. – Вип. 24. – С. 69–77.
11. Волощук Р.Є. Підходи до визначення сутності і принципів організації адміністрування податків /Р.Є. Волощук// Наукові праці НДФІ. - 2011. - Вип. 1. - С. 34-437
12. Гречко А.В. Перспективи реформування податкової системи України в умовах євроінтеграції / А.В. Гречко //Проблеми економіки. – №3. – 2014. – С. 60–70.
13. Донченко Т. В. Сучасні аспекти адміністрування податків в Україні / Т. В. Донченко, С. В. Безвух // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – Т. 2, № 4. – С. 52-58.
14. Звіти про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/237691.html>
15. Іванов Ю.Б. Адміністрування податків: Навчальний посібник для самостійної підготовки магістрів спеціальності 8.050114 «Оподаткування» / Ю.Б. Іванов, Л.М. Карпов, К.В. Петросянц. – Харків: ХНЕУ, 2015. – 276 с.
16. Килинкарлова Е. В. Налоговое право зарубежных стран: учебник для бакалавриата и магистратуры. М.: Изд-во Юрайт, – 2015. – 354 с.
17. Князькова В.Я. Особливості податкового адміністрування в умовах розбудови ринкових відносин в Україні / В.Я. Князькова, Л.К. Сергієнко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. Економічні науки. – 2015. – № 1 (78). – С. 58–65.
18. Коніна М.О. Основні проблеми системи адміністрування податків в Україні та шляхи їх подолання / М. О. Коніна // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. - № 10. – С. 813-818.

19. Коротун В. І. Вдосконалення технологій адміністрування податків в Україні / В. І. Коротун // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки – 2012. – № 2 (14). – С. 185–190.
20. Кравчук О. Кому на руку податки в Україні: європейські моделі та можливі альтернативи / О. Кравчук. 20.04.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/komu-na-ruku-podatki-v-ukrayini-yeuropejski-modeli-ta-mozhlivi-alternativi/>
21. Крисоватий А. І. Адміністрування податків в Україні: організація та напрями трансформації : моногр. / А. І. Крисоватий, Т. Л. Томнюк – Тернопіль : ВПЦ, «Економічна думка ТНЕУ», 2012. – 212 с.
22. Крупка М. І. Система адміністрування податків в Україні: стан, проблеми та перспективи / М. І. Крупка, В. М. Кміть, Р. Ю. Паславська // Науковий вісник НЛТУ України. - 2016. - Вип. 26.2. - С. 217-224.
23. Литвин А.Я. Непряме оподаткування в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення / А.Я.Литвин // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. - №11. – С. 728-733.
24. Малкіна Я.Д. Економічний зміст податків, їх роль та сучасний стан податкової системи України /Я.Д. Малкіна //Миколаївський нац.-й університет імені В.О. Сухомлинського. – 2015. - №6. – С. 854-858.
25. Матеріали Всесвітнього банку. Doing Business. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/ru/data/exploreconomies/>
26. Мельник В. М. Проблеми технології адміністрування основних бюджетоутворюючих податків в Україні / В. М. Мельник // Науковий вісник / Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – 2017. – № 10(470). – С. 13–25.
27. Михайлова П. М. Етапи становлення та розвитку податкової системи України: мон-я / П.М. Михайлова. – Одеса : Вид. ОНУ, 2012. – 257с.
28. Молодецька О.М. Трансформація податкової системи України / Молодецька О.М. та ін.//Економіка і суспільство. – 2016. - №2. – С. 710-714.

29. Офіційний сайт Державної служби статистики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
30. Параниця С.П. Проблемні питання правового регулювання фіскальної політики в Україні в умовах євроінтеграції / С.П. Параниця, І.М. Вергелес // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 3. Т. 2. – С. 11–14.
31. Паславська Р. Ю. Система адміністрування податків в Україні : дис. ... к. е. н. : 08.00.08 / Паславська Роксолана Юріївна. – Л., 2014. – 224 с.
32. Петричко М.М. Сучасний стан адміністрування податків і зборів в Україні / М.М. Петричко // Науковий вісник Херсонського держ. ун.-ту. – Вип. 16. – Ч. 2, 2016 – С. 133-135
33. Податки і збори: сучасні тенденції та перспективи / Вдовиченко А. М., Козоріз Л. О., Паскалова А. Г., Пірнікоза П. В., Серебрянський Д. М., Сибірянська Ю. В., Стадник М. В.; [за заг. ред. В. М. Мазярчука]. – Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», - 2019. - 392 с.
34. Податкова система: навч. посібник /за ред. В. Г. Баранової. Одеса: ВМВ, 2014. –344 с.
35. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
36. Попова С.М. Адміністративно-правовий статус податкових органів України: моно-я /С.М. Попова. – Харків: Золота миля, 2012. – 386 с.
37. Проскура К. Податкове адміністрування у розвинених європейських країнах / К. Проскура //Економ. аналіз. - 2012. - Т.11(1). – С. 203-206.
38. [Проскура К.П.](#) До питання методики оцінювання ефективності податкового адміністрування / К.П. Проскура // [Актуальні проблеми розвитку економіки регіону.](#) - 2013. - Вип. 9(1). - С. 38-43. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2013_9%281%29__9

39. Публічний звіт голови казначейства Тетяни Слюз «Про підсумки діяльності Державної казначейської служби України за 2018 рік». – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/storage/app/sites/1/%20%D0%97%D0%>
40. Ручкіна В. М. Формування податкової культури в Україні та аналіз її складових частин / В. М. Ручкіна // Зб. наук. праць Національного університету державної податкової служби: електронне науково-фахове видання. – 2013. – №1–2. – С. 194–200
41. Савченко А.О. Поняття, значення та система адміністрування податків в Україні /О. А. Савченко // Банківське та фінансове право. – 2015. - №3. – С. 147-152.
42. Садеков А. А. Адміністрування податків: обґрунтування дефініції /А.А.Садеков, В. М. Покинтелиця // Наук. вісник Нац-го ун-ту держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2009. – № 2 (45). – С. 114–118.
43. Селіванов А. О. Адміністрування податків: нові проблеми в адміністративному та фінансовому праві України / А. О. Селіванов // Право України. – 2012. – № 2. – С. 34–38.
44. Сідельникова Л.П., Костіна Н.М. Податкова система: Навчальний посібник. Л.П. Сідельникова, Н.М. Костіна. – Київ: Ліра-К, 2013. – 604 с.
45. Соколовська, А. М. Податкова політика в Україні в контексті тенденцій реформування оподаткування в країнах ЄС [Текст] / А. М. Соколовська, Т. В. Кошук // Фінанси України. – 2012. – № 1. – С. 94–115.
46. Таранов І. Адміністрування та ефективність справляння податків в Україні / І.М. Таранов // Фінансова система України : збірник наукових праць. – Острог : Вид-во «Національний університет «Острозька академія», 2007. – Вип. 9. – Ч. 3. – С. 220–227.
47. Ярина В.С. Концептуальні засади системи адміністрування податків в Україні / В.С. Ярина // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2014. – № 1 (19). – С. 48–51.
48. Яренко Г. Структура та організація роботи подат/ кових органів у зарубіжних країнах / Г. Яренко // Вісник КНТЕУ. - 2009. - № 2. - С. 114-126.

49. Tax administration in OECD and selected Non/OECD countries:
Comparative information series 2006 // OECD, Center for tax policy and
administration. — Paris, 2007.

ДОДАТКИ

Додаток А

Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2019 р.

Доходи державного бюджету на 1.10.2019, млн. грн	Код бюджетної класифікації	Доходи	Питома вага, %
Усього		739751,0	100.00
Податкові надходження	10000000	578375,6	78.19
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	11000000	155416,2	21.01
Податок на доходи фізичних осіб	11010000	79634,3	10.77
Податок на прибуток підприємств	11020000	75781,9	10.24
Рентная плата та плата за використання інших природних ресурсів	13000000	35461,9	4.79
Внутрішні податки на товари та послуги	14000000	362489,2	49.00
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	14020000	50311,3	6.80
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	14030000	41039,9	5.55
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	14060000	60120,3	8.13
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	14070000	211017,7	28.53
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	15000000	22107,0	2.99
Ввізне мито	15010000	21918,6	2.96
Вивізне мито	15020000	188,4	0.03
Збори на паливно-енергетичні ресурси	17000000	-0,6	0.00%
Інші податки та збори	19000000	2901,9	0.39
Неподаткові надходження	20000000	152200,3	20.57
Доходи від власності та підприємницької діяльності	21000000	99714,7	13.48
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної діяльності	22000000	7695,1	1.04
Інші неподаткові надходження	24000000	11649,3	1.57
Власні надходження бюджетних установ	25000000	33141,1	4.48
Доходи від операцій з капіталом	30000000	122,6	0.02
Надходження від продажу основного капіталу	31000000	22,6	0.00
Надходження від реалізації державних запасів товарів	32000000	49,0	0.01
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	33000000	51,1	0.01
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	42000000	668,0	0.09
Цільові фонди	50000000	1723,4	0.23

Додаток Б

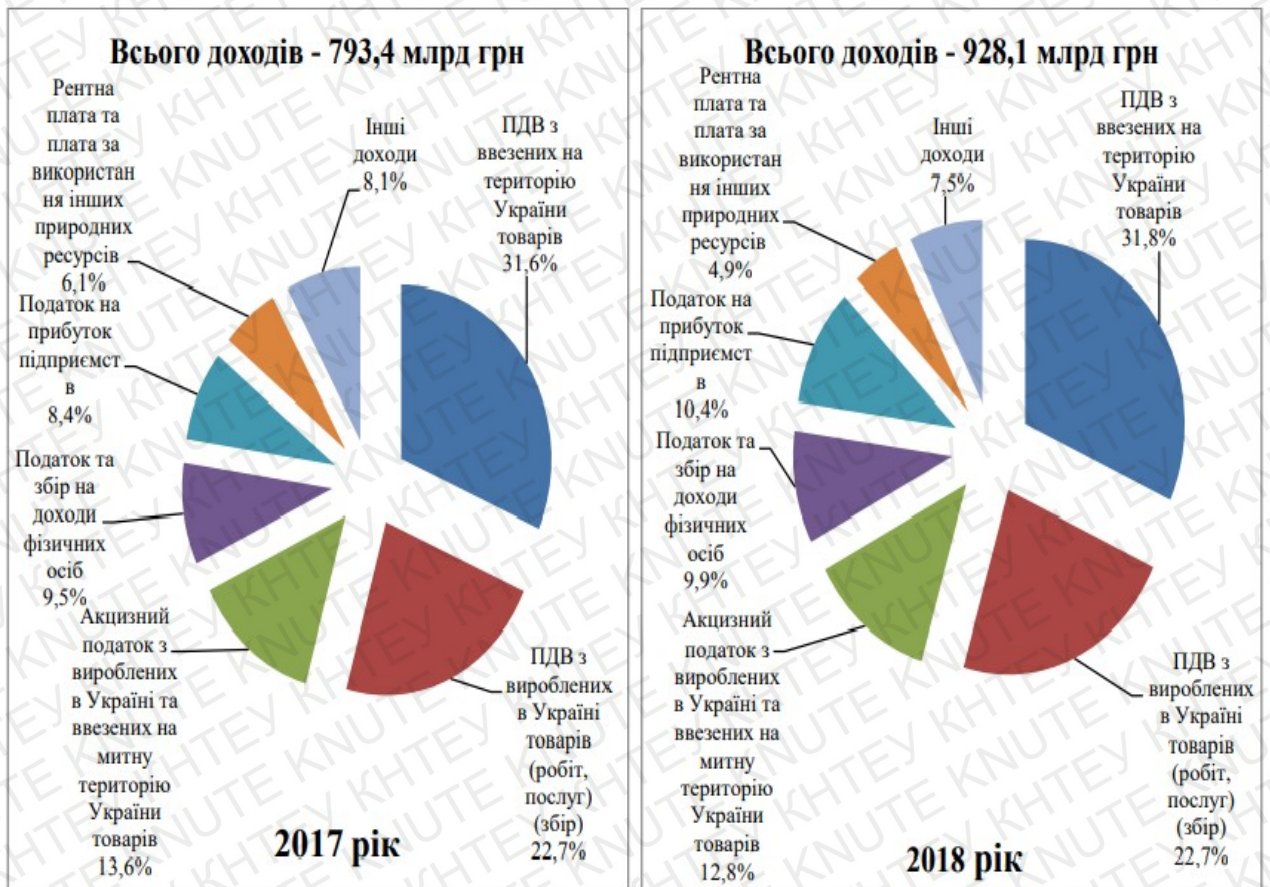
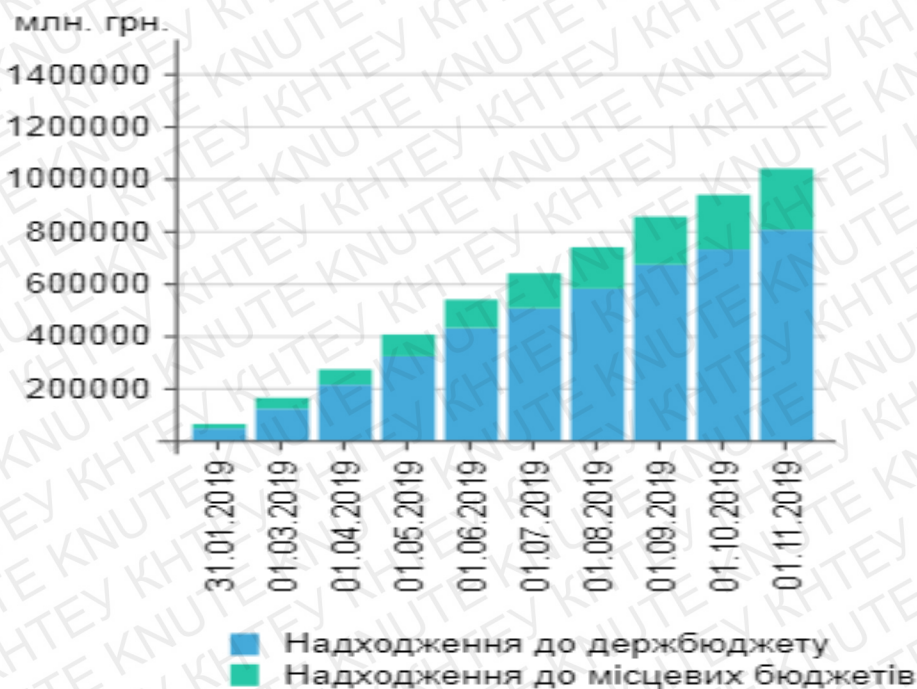

Рис. 1. Питома вага основних податків у загальній сумі доходів державного бюджету

Надходження до державного та місцевих бюджетів в 2019 р. (млн. грн.)
(за оперативною інформацією Держказначейства)

Станом	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Всього
на 31.01.2019	48 729,3	17 473,8	66 203,1
на 01.03.2019	124 769,5	41 886,1	166 655,6
на 01.04.2019	210 507,7	62 338,3	272 846,0
на 01.05.2019	322 566,4	86 409,8	408 976,2
на 01.06.2019	426 684,0	111 219,6	537 903,6
на 01.07.2019	506 823,1	132 454,9	639 278,0
на 01.08.2019	584 146,9	156 775,1	740 922,0
на 01.09.2019	671 730,9	182 984,7	854 715,6
на 01.10.2019	739 680,3	205 159,4	944 839,7
на 01.11.2019	810 742,5	230 451,2	1 041 193,7

- зі зростаючим підсумком

Роки	Збір ПДВ	Податок на доходи фізичних осіб	Акцизний податок	Податок на прибуток підприємств	Місцеві податки і збори	Плата за користування надрами	Ввізне мито	Інше	Всього	Відшкодування ПДВ
2013	181717	72151	36668	54994	7314	14225	13265	14279	394613	-53488
2014	189241	75203	45 100	40201	8056	19620	12389	15835	405644	-50216
2015	246858	99983	70795	39053	27041	38008	39881	14421	576041	-68405
2016	329 911	138 782	101 751	60 223	42 261	40 781	20 001	11 476	745 187	-94 405
2017	434 041	186 856	121 449	73 397	53 282	44 979	23 898	11 487	948 219	-120 061
2018	506 168	223781	137 726	91109	58 902	43 852	28 077	19 031	1 111	55 59
2019	436 664	266 995	147 820	105 047	67 293	55 977	31 245	14 045	1 125 000	

Додаток Д

Динаміка надходжень основних податків до зведеного бюджету